

Onderwerp: Besluitnota watererfgoed
Datum vergadering: 30-9-2026
Registratienummer: 2094143 versie 3

Besluitnota

Onderwerp
Watererfgoedbeleid

Voorgesteld besluit

Het algemeen bestuur besluit:

1. de beleidsnota watererfgoed (bijlage A) DM 2094058 vast te stellen;
2. de beleidsnota 'Omgaan met cultuurwaarden' uit 2006 (bijlage B) DM459357 in te trekken.

Inleiding

Sinds de vaststelling van het beleid voor cultuurhistorie 'Omgaan met cultuurwaarden' in 2006 is er veel veranderd. In 2006 richtte ons waterschap zich vooral op het behoud van en de restauratie van de eigen rijksmonumenten met een rol in het waterbeheer en op het vergroten van de zichtbaarheid daarvan. Anno 2026 is de scope veranderd. Tegenwoordig zien we watererfgoed breder, en rekenen we er ook landschappelijke structuren, archiefstukken, (kunst)voorwerpen, immaterieel erfgoed en constructies met publieke rol onder.

Watererfgoed is onlosmakelijk verbonden met heden en toekomst van ons waterschapswerk en draagt bij aan de dagelijkse beleving en uitvoering daarvan.

Onze visie kent vier doelen:

1. Watererfgoed versterkt de identiteit van ons werkgebied. Inwoners voelen zich hiermee verbonden. Dit stimuleert waterbewust leven;
2. Medewerkers kennen onze historie en weten waar ze relevante bronnen kunnen vinden. Zo kunnen ze watererfgoed inzetten bij hun werk. Bijvoorbeeld bij beleidskeuzes (water, bodem en erfgoed sturend) en projecten;
3. Beheer en onderhoud van watererfgoed dat aan ons is toevertrouwd is goed geborgd. Als het erfgoed geen functie meer heeft in het waterbeheer zorgen we bij afstoten ervoor dat het verhaal verteld blijft worden;
4. Watererfgoed en watererfgoedverhalen dragen bij aan het waterbewustleven van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden in ons beheergebied. Samen met partners zoals historische verenigingen en archieven leggen we actief de verbinding met ons werk en de toekomstige opgaven.

Beoogd effect

Het beoogde effect van het voorstel is het volgende:

De nota geeft richting en kaders over hoe De Stichtse Rijnlanden om wil gaan met watererfgoed. Onze strategie voor watererfgoed bestaat uit drie onderdelen:

- a. Ons watererfgoed is en wordt goed beschermd en geregistreerd. Kennis over onze historie is digitaal beschikbaar en goed vindbaar voor medewerkers en inwoners;

- b. Op basis van deze nota kan De Stichtse Rijnlanden keuzes maken voor behouden of afstoten van watererfgoed.
- c. Watererfgoed wordt ingezet als inspiratiebron voor de opgaven van de toekomst en helpt bij waterbewust leven;

Met bovenstaande doelen dragen we bij aan de dynamische opgave Waterbewust leven.

Argumenten

Het voorstel steunt op de volgende argumenten:

1. Registratie en bescherming op orde

Een goed behoud en beheer begint met weten wat je hebt, waar erfgoed zich bevindt en met afspraken maken wanneer en hoe je het erfgoed onderhoudt. Door het vastleggen van gegevens in digitale systemen, zoals de digitale watererfgoedkaart en het onderhoudbeheersysteem (OBS), wordt behoud en bescherming van watererfgoed bij werkzaamheden beter geborgd.

2. Kennis van het waterbeheer van vroeger biedt oplossingen voor de toekomst.

Veel kennis is vastgelegd in boeken, en is slecht digitaal ontsloten. Zo blijft belangrijke kennis over de werking van watersystemen, polders, dijken en crisisbeheersingssystemen uit het verleden onderbelicht. We zorgen ervoor dat elke medewerker en bestuurder een basiskennis heeft van onze waterschapshistorie en ons watererfgoed, en weet waar zij bronnen kunnen vinden. Zo kan watererfgoed een inspiratiebron vormen voor de opgaven van de toekomst.

3. Criteria voor behoud of afstoten van watererfgoed

Niet alle watererfgoedelementen hebben meer een rol in het waterbeheer. Ook kunnen in de toekomst elementen overbodig worden. Voor het maken van onderbouwde keuzes maken we gebruik van de beslisboom watererfgoed: behouden, versterken of afstoten van watererfgoed. Zo maken we voor medewerkers en bestuur inzichtelijk wat de consequenties zijn van de te maken keuzes.

4. Watererfgoed draagt bij aan waterbewust leven

Maar weinig inwoners weten hoe ver het water komt bij een doorbraak van de Lekdijk, of wat er gebeurt als de stroom uitvalt en gemalen en rioolwaterzuiveringen stilvallen. Het vertellen van verhalen over oude dijkdoorbraken en de vroegere werking van ons watersysteem draagt bij aan het vergroten van het waterbewustzijn van onze inwoners, en stimuleert hen om waterbewust te leven.

Kanttekeningen

- 1. Eigenaarschap biedt de beste garantie voor behoud en toegankelijkheid voor publiek van watererfgoed. De meeste gebouwen die ooit door ons of door onze rechtsvoorgangers zijn verkocht, zijn nu particulier bezit en vrijwel nooit meer toegankelijk voor publiek.
- 2. Voor landschappelijke structuren geldt, dat we in de meeste gevallen geen eigenaar zijn en dus maar beperkt invloed hebben op de status en het behoud ervan.
- 3. In hoeverre watererfgoed bijdraagt aan het waterbewuste gedrag van inwoners is maar de vraag, aangezien de mate van betrokkenheid een groot verschil is in de maatschappij.

Financiën

Het beheer en onderhoud van onze cultuurhistorische en rijksmonumentale objecten in ons eigendom zijn belegd indien nog functioneel, zoals sluizen en inlaten bij het Assetteam Kunstwerken en indien niet functioneel, zoals de molen, peilschaalhuisjes, dijkhuis Jaarsveld bij het team Grondzaken. De voorgenomen activiteiten benoemd in dit beleid (uitgezonderd 'speciale projecten') kunnen uitgevoerd worden binnen het bestaand budget en uren. Wanneer sprake is van een speciaal project volgt een voorstel aan het algemeen bestuur.

Het afstoten van watererfgoed levert een besparing op op beheer- en onderhoudskosten. Dit is een proces dat al gaande is, en gebeurt beter onderbouwd met de criteria uit de beslisboom watererfgoed.

Meer kennis van en aandacht voor watererfgoed kan ook wensen opleveren voor betere bescherming, bijvoorbeeld van kleine elementen, bijvoorbeeld de verhoefslagpalen. Deze extra wensen en kosten worden of in een project meegefinancierd of dienen te worden voorgelegd aan het bestuur om in de begroting te worden opgenomen.

Juridische aspecten

We volgen de geldende regelgeving, te weten de erfgoedwet en de omgevingswet.

Communicatie

We informeren samenwerkingspartners uit de erfgoedwereld over het nieuwe beleid. Op ons intranet en op onze websitepagina Watererfgoed besteden we aandacht aan de beleidsnota.

Samenwerking & participatie

De nota is tot stand gekomen met inbreng van samenwerkingspartners uit de erfgoedwereld, waaronder verschillende vrijwilligersorganisaties die actief zijn in ons gebied.

Vervolg

Na besluitvorming worden de activiteiten zoals benoemd in hoofdstuk 2 van de nota uitgevoerd.

Bijlagen

- A. Beleidsnota watererfgoed (2026) DM 2094058 v3
- B. Omgaan met cultuurwaarden (2006) DM 459357, Paragraaf 3.3, pagina's 10-12, in 2006 vastgesteld door het AB
- C. Evaluatie Cultuurhistorie, 'waar staan we nu?' DM 735886 (raak deze "link" aan: [28 mei 2014 vastgesteld door het AB](#))